אין בין יו"ט לשבת כו'. ואע"פ דבפ' משילין (ביצה דף ל:. ושם) ולקמן בפ' כל הכלים (דף קכד. ושם) מוקמינן לה כב"ש דאי כב"ה הא[א] אמרי מתוך שהותרה הצערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך [ב]מ"מ דמי טפי יו"ט לשבת הואיל ולא שריא שאר דבריס אלא מעעם שהותרה לצורך אוכל נפש[ג]:

השתא חמש שרינן כו'. [ד]בפרק קמא דסוכה (ל' ב: ושם) גבי רבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה לא פריך השתא חמשים כו' וכן בריש אע"פ (כתובות דף מ. ושם) גבי אבל חכמים אומרים משהה אדם עם אשתו אפילו שתים ושלש שנים אלא כתובה ונראה לר"י דכל היכא דפשיטא ליה דבעי למימר אפי' עובדא לא פריך[ה] אבל הכא ליכא לפרושי ד' וה' אפילו עובדא דא"כ התרתה סנדל המסומר וכן בפרק בנות כותים (נדה דף ל: ושם) פריך [וגבי] וכמה היא קישוייה ר' מאיר אומר אפילו מ' וג' יום דליכא למימר אפילו עובדא[ו] דאין סנדא שיהא דם קישוי מיום תחילת עיבורה[ז] ומשמע ליה בכל הני דשיעורא בתרא דוקא ולהכי פריך דלימא שיעורא בתרא ולא לימא שיעורא קמא ולקמן בפרק מפנין ד' וה' קופות (דף קט:) פריך נמי השתא חמש שני ד' כו' משמע ליה[ח] דטפי לא שרינן משום עובדא שנת ומשני רב חסדא[ט] ד' מאוכר קנון חמש מאוכר גדול ומשומאל משני[י] ד' וה' אפילו עובדא כדאמרי אינשי דסבר אפילו עובדא מלי לפנות ובלבד שלא יגמור את האוכר פי' קרקעית האוכר משום אשווי גומות וכדאמרן הכא וא"ת דבפרק אע"פ (כתובות דף פ. ושם) אמרינן מיעוק יוצק והולך אפילו ד' וה' שנים ולא פריך אף על גב דהוי דוקא מדפריך התם מחצילתו על כתפו ומשני אידי ואידי חד שיעורא וי"ל[יא] הא בכחוש הא בבריא והא דאמרינן בפרק הזרוע (חולין דף קלב:) כהן טבא שתים וג' שבתות פעור מן המנות מכאן ואילך חייב במנות אומר ר"י דנקט שתים לרבי דאית ליה בהכא על יממו (יבמות דף סד:) דבתרי זימני הוי חזקה וג' לרשב"ג[יב]: דעבד

[ו]לכסות בו את הכלי ולסמוך בו כרעי המטה ור' אלעזר בר' שמעון אוסר נשרו רוב ממסמרותיו ונשתייר בו ד' או ה' מותר ורבי מתיר עד שבע[ז] חיפהו בעור מלמטה וקבע לו מסמרות מלמעלה מותר עשאו[ח] כמין כלבום או כמין טס או כמין יתד או שחיפהו כולו במסמרות כדי שלא תהא קרקע אוכלתו מותר הא גופה קשיא אמרת נשרו רוב מסמרותיו אע"ג דנשתיירו ביה טובא והדר תני ארבע או חמש אין טפי לא א"ר ששת לא קשיא כאן שנגממו כאן שנעקרו: ארבע או חמש מותר: השתא חמש שרי ארבע מיבעיא א"ר חסדא ארבע מסנדל קטן וחמש מסנדל גדול: ורבי מתיר עד שבע: והתניא רבי מתיר עד שלש עשרה נוטה שאני השתא דאתית להכי לרבי יוחנן נמי לא קשיא נוטה שאני אמר רב מתנה ואמרי לה אמר רב אחדבוי בר מתנה אמר רב מתנה אין הלכה כר' אלעזר בר' שמעון פשיטא[ט] יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא מסתברא טעמא דרבי אלעזר ברבי שמעון בהא קמ"ל אמר רבי חייא אי לאו דקרו לי בבלאי שרי איסורי שרינא ביה טובא וכמה בפומבדיתא אמרין עשרין וארבע בסורא אמרין עשרין ותרתין אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך עד דאתא מפומבדיתא לסורא חסר תרתי: ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה: הא

[ו]משלחין כלים ביו"ט בין תפורין בין שאינן תפורין[ז] [ב]אבל לא סנדל המסומר ולא מנעל שאינו תפור [ג](בי"ט) בשבת מ"ט דאיכא כינופיא בי"ט נמי איכא כינופיא תענית צבור איכא כינופיא ליתסר מעשה כי הוה בכינופיא דאיסורא הכא כינופיא דהתירא הוה ואפילו לר'[ד] חנינא בן עקיבא[ה] דאמר לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שהיה הני מילי ירדן דשאני משאר נהרות אבל י"ט ושבת כי הדדי נינהו[ו] דתנן אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד א"ר יהודה אמר שמואל [ז]לא שנו אלא לחזק אבל לנוי מותר וכמה לנוי ר' יוחנן אמר חמש בזה וחמש בזה ור' חנינא אמר שבע בזה ושבע בזה א"ל ר' יוחנן לרב שמן בר אבא אסברא לך לדידי שתים מכאן ושתים מכאן ואחת בתרסיותיו לר' חנינא ג' מכאן וג' מכאן ואחת בתרסיותיו מיתיבי סנדל הנוטה עושה לו שבע דברי רבי נתן ורבי מתיר בי"ג בשלמא לרבי חנינא הוא דאמר כרבי נתן אלא רבי יוחנן דאמר כמאן הוא דאמר כר' נהוראי דתניא ר' נהוראי אומר ה' מותר ושבע אסור א"ל איפה לרבה בר בר חנה אתון תלמידי רבי יוחנן עבידו כר' יוחנן אנן נעביד כרבי חנינא בעא מיניה רב הונא מרב אשי חמש מהו א"ל אפילו ז' מותר ט' מאי א"ל אפילו ח' אסור בעא מיניה ההוא רצענא מרבי אמי תפרו מבפנים מהו א"ל מותר ולא ידענא מ"ט אמר[ח] רב אשי ולא ידע מר מ"ט כיון דתפרו מבפנים הוי ליה מנעל בסנדל גזרו ביה רבנן במנעל לא גזרו ביה רבנן בעא מיניה ר' אבא בר זבדא מר' אבא בר אבינא עשאו כמין[ט] כלבום מהו א"ל מותר איתמר נמי אמר רבי יוסי בר' חנינא עשאו כמין כלבום מותר א"ר ששת חיפהו כולו במסמרות כדי שלא תהא קרקע אוכלתו מותר תניא כוותיה דרב ששת[י] לא יצא האיש בסנדל המסומר ולא יטייל מבית לבית אפילו ממטה למטה אבל מטלטלין אותו

[ו]משלחין כלים ביו"ט בין תפורין בין שאינן תפורין אבל לא סנדל המסומר. אלמא לאו בר מנעליה ביו"ט הוא דהא קתני התם כל שנאותן בו ביו"ט משלחין אותו: **איכא כינופיא.** שאין עושין מלאכה ונקבצין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות כי ההיא מעשה דהוה כינופיא: **דאיסורא.** בעשיית מלאכה: **ואפילו לרבי חנינא בן עקיבא.** בפרק קומץ בקדש[ב] גבי טושא מי מטאת בספינה ולא על הגשר ולא יושבים על פני המים אחד ירדן ואחד שאר נהרות ופליג ר' חנינא ואמר לא אסרו אלא בירדן ובספינה ולא גשר ושאר נהרות דגזירה שגזרו מחמת מאורע אין להם לגזור אלא מעין המאורע: **דשאני משאר נהרות.** כרוחב או בעומק: **אלא לחזק.** שמסמרותיו עשאו לחזק העקב שקורין שול"א עם הפנאת שקורין אינפייני"א אבל לנוי מותר דלא גזרו אלא מעין המאורע והנהו לחזק היו כשתם מסמרים לבגדל: **שתים מבלן.** לגד חילון אחד ברוחבו לגד האלכעות ואחד לגד עקיבו ושתים מכאן לגד פנימי לעבר בין הרגלים: **תרסיותיו.** רצועותיו: **סנדל הנוטה.** שתחתון שלו אינו שוה שעב מגד זה ודק מגד זה וכשדורס נוטה לגד הדק ונרוץ להגביהו שיהא שוה לגד שכנגדו: **איפה.** שם חכם וכמו של ר' רחבה דפומבדיתא הוה[ט]: **תפרו מבפנים.** שתתן מנעל של עור לפנים מן הסנדל. תפרו פולדרי"ן בלע"ז: **מוסר.** שמעתי מרבי יוחנן וטעמא לא ידענא: **מוסר.** לקבוע בו מסמרים מבחוץ: **עשאו.** למסמר כמין כלבוס בלע"ז טינפיילו"ן שני לאשון חדון וכפופין[ז] ונועץ שני לאשים בעץ כדאמרי' בסוטה (יט:) כלבוס של ברזל מטילין לה לתוך פיה: **מוסר.** הואיל ונשתנה משאר מסמרים דלא גזרו אלא מעין המאורע: **חיפהו.** מלמטה: **אבל מטלטלין אותו.** דתורת כלי עליו: **אוסר.** דילמא אתי לנועלו: **נשרו רוב מסמרותיו כו'.** לקמן מפרש לה: **מוסר.** הואיל ונשתנה מכמו שהיה דמעין המאורע גזרו: **עשאו.** לרשם מסמר רחב כמין טס או שעשאו חד כמין יתד: **אע"ג דאישתאר נוטה.** ובלבד שיהיו מעוט: **שנגממו.** מלמעלה ורשומו ניכר בתוך העץ אפילו נוטה דהא מינכר שאינו כברייתו: **שנעקרו.** לגמרי שאין ניכר שהיה בו יותר ד' או ה' [אין] עפי לא לו"ה ולשון חכירו איפכא: **נוטה שאני.** שכולן לריכין לו להשוותו ואין אחד מהן לחזק: **השתא דאתית להכי.** לחלק בין נוטה לשאין נוטה: **לרבי יוחנן נמי.** דקפרכת לעיל מינה ואמרת דאמר כמאן אילא נמי לתרוצי לעולם כרבי נתן ונוטה שאני דהתם מתיר עד שבע אבל אין נוטה ה' ותו לא: **מסתברא טעמא.** דאסור לטלטל שמא יעלנו: **בבלאי שרי איסורי.** דר' חייא מבבל הוה כדאמרינן בסוכה[ט] עלו ר' חייא ובניו ויסדוה: **עד דאתא.** רבי חייא כשעלה מבבל לארץ ישראל ובא דרך סוריא מפומבדיתא: **חסר תרתי.** נפלו שתים מימסמרותיו בדרך: **לסורא חסר [תרתין].** דומה אבל דומה: הא

ל א טוס"ע ס"ס סי' תקנו סעיף ג:

לא ב ג מיי' פ' יט מהל' שבת הלכה ב:

רב נסים גאון

ואפי' לר' חנינא בר עקיבא דאמר לא אסרו אלא בירדן וספינה וכמעשה שהיה. זה המעשה עיקרו (במעשה) [במסכת] חגיגה בפ' חומר בקודש (דף כג) וביבמות בפרק האשה [שהלכה] היא ובעלה למדינת הים שלום בינו לבינה (דף קסז) מאי מעשה שהיה דאמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד שהיה מעביר מי חטאת ואפר חטאת בירדן ובספינה, ונמצא כזית מת תחוב בקרקעיתה של ספינה, באותה שעה אמרו לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעיבירם בירדן ובספינה. לא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה. גרסינן בגמ' דבני מערבא אמר ר' אבא מפני החשד שלא יהו אומרים איש פלוני נפסק סנדלו ותלאו בבית שחיו.

רבינו חננאל

ואסיקנא בסנדל מסומר אחד שבת ואחד יו"ט אסור דיו"ט ושבת כי הדדי נינהו. הא דר' חנינא בן עקיבא דאמר לא אסרו אלא בירדן ובספינה, וכמעשה שהיה. מפורש ביבמות פרק האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, מעשה באחד שהיה מעביר מי חטאת ואפר חטאת בירדן ובספינה ונמצא כזית מת תחוב בקרקעיתה של ספינה, באותה שעה אמרו לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעיבירם בירדן ובספינה. [וצריך לעיין] התם כדי שיתברר לן השמועה היטב. קי"ל סנדל המסומר, לחזק אסור לנוי מותר, כרב יהודה אמר שמואל, דהא דייקי אשמעתיה לאוקומה, דאמרינן וכמה לנוי דשרי, ר' יוחנן אמר ב' מכאן וב' מכאן וא' בתרסיותיו, ר' חנינא אמר ג' מיכן וג' מכאן וא' בתרסיותיו. וכר' חנינא קי"ל, דר' יוחנן לגבי ר' חנינא תלמיד הוא, והא דאמר ליה איפה לרבה בר בר חנה אתון תלמידי דר' יוחנן, אתון עבידו כר' יוחנן, לאו משום דהלכה כר' יוחנן אלא משום דבאתריה דר' יוחנן ביותר מחמש נהגו בו איסור, ודברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם. אמר' אמי נמי קם ליה כר' חנינא דשבע מותר. והא דקתני ר' מתיר עד י"ג, בנוטה הוא, וכגון שניטל עקיבו ולדברי הכל. ור' חייא מתיר בה הרבה, בסורא אמרו כ"ב, בפומבדיתא אמרי כ"ד. תפרו לסנדל מבפנים שרי משום דהוי ליה מנעל, ואסנדל גזרו רבנן, אמנעל לא גזרו. כמין כלבום מותר. אמר רב ששת חיפהו כולו במסמרים כדי שלא יהא קרקע אוכל ממנו מותר. תניא כוותיה דרב ששת לא יצא האיש בסנדל מסומר ולא יטייל בו מבית לבית כו'. ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה. ירושלמי אמר ר' בא מפני חשד שלא יאמרו איש פלוני נפסק סנדלו ותלאו בבית שחיו.

ט) מדברי רבינו נראה שהיה נוהג בנוי מיעוה רב הונא מרב אמי וכו'.

א) ביצה יד:, ב) רש"ל מ"ז, ג) [במשנה ליתא], ד) בכ"י מנגיה בן עקביא, ה) [תוס' פרה פ"מ] יבמות קנו: מגיגה כג., ו) לקמן קכד. קלז: מגילה ז:, ז) ביצה כח. לו: [תוספ' דמגילי פ"ב], ח) [תוספ' פ"ה ותוספ' יומא פ"ד], ט) [שם ע"ב], י) [בכלות ט. וש"נ], כ) [מגיגה כג.], ל) [פנהדרין יח:], מ) [לקמן כ.], נ) [וש"ע תוס' עירובין ב. ד"ה עד ותוס' יומא כב. ד"ה שתים ותוס' סוכה כ: ד"ה עד ותוס' מחוות מ. ד"ה שתים ולקמן פ. ד"ה רבי יהושע ותוס' ב"מ ע"ב: ד"ה השתא ותוס' נדה לו: ד"ה אדרבעים],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה רב אסי ולא: (ב) שם מלמעלה מותר עשאו כמין טס כל"ל ותיבות כמין כלבום או נמתק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ואפי' לה"ח בן עקביא וכו' וגמאו. עי' זבחים לב ע"א תוס' ד"ה מי מטאת:

לעזי רש"י

שול"א. סוליה.
אינפייני"א. פנה (הערר העליון של הנעל).
פורדרי"ן [פודרי"ן]. מרופד.
טינפיילו"ן. קרס דו-חודי.

מוסף רש"י

משלחין כלים. בגדים **אין בין יו"ט לשבת.** להיות מותר למתחילה ביו"ט מה שאסור בשבת, אבל לענין עושין יש הרבה, שזה בפקילה ובכלה וזה בלאו גרילת (מגילה ז:).

מוסף תוספות

א. איכא אחרינו דשרו ביו"ט. ריטב"ם. ב. רי"ל. ריטב"ם. ג. [אבל] במה שאין בו מתוך ודבר השוה לכל נפש יום טוב ושבת שוים הם, ולענין זה אצל סנדל דאוי שיהו שוים. ריטב"ם. [ועי' פי"ר]. ד. איכא למידק דזימנין דדייק תלמודא הכי וכו' ואיכא דוכתי דלא פרכינן הכי. ריטב"ם. ה. [ק]בראמרי אינשי ואפילו טובא. תוס' נדה לו: ו. דאין קושי מטהר לעולם. תוס' יומא כב. ז. המקשה. תוס' יומא כב. ח. דדוקא הוה. תוס' יומא כב. ט. דהוה דוקא. תוס' נדה לו: י. דלאו דוקא נקט אלא. תוס' נדה לו: יא. דדוקא קאמר. תוס' יומא כב.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הא יש ברגלו מכה. איכא למידק דנפיק ביחיד והשתא בעי תלמודא בהי מרגליו נפיק: **סנדל נשם נער עביד.** שלא ינגף בימדות הדרכים ויקטער הילכך כשרוחין פוחו צולע ויודעין שיש ברגליו מכה אין מוסדין אותו שטוען את הסני בידו אלא מכירין בו לפי מעשיו שפרסותיו קשות ואינו מקטער בימדות הדרכים ולא נועלו אלא משום מכה ודיו בזה לבדו. וללשון רבותי[1] אי נמי מתכו עלה אלא חזו למכה לא שליף לה דמקטער בימדות הדרכים מחמת המכה: **לשום מענוג עביד.** אדם איקטעים ורך ומכירין ממוך מעשיו שנעל נעלו אחת שהוא איקטעים וזו מכתה מוכחת עלה ומניין שהמכה מונעתו מלנעול ולא תשדי ליה. ולענין אחוזי נמי לא מחייבי עליה: **עשיתו מכה.** ורבי יוחנן סבירא ליה דהנועל סנדלים נועל של שמאל תחילה ואח"כ של ימין וקס"ד דהכי קאמר ליה א"כ שתעול זה שוב לא תנעול של שמאל אחריו והגני יוצא ביחיד ועשית את זו של ימין כאילו היתה בה מכה. אלמא קסבר באותה שיש בה מכה נועל: **ודילמא כר' חייא סבירא ליה.** דאמר באותה שאין בה מכה נועל והכי קאמר ליה א"כ הריני יוצא ביחיד בזו של ימין ועשית את רגלי של שמאל כאילו יש בה מכה דאלא ביחיד באותה שאין בה מכה: **ואוזדא ר' יוחנן.** דאמר עשית מכה דשמעינן מינה דאי הוה נעיל דימין ברישא תו לא הוה נעיל דשמאל בתריה לנעמיה דאמר דשמאל תשיבא: **פפילין נשמאל.** כדילפינן במנחות (דף לז.) מעל ידכה[2] מלא יד כהה דהיינו שמאל שהיא כהה לענין תשמיש: **הוה הדר ביה.** ולא עבדינן כר' יוחנן: **אין הלכה.** וכרבי יוחנן בענין למעבד: **יולא ידי שניסה.** עביד כתרוייהו: **וסייס דשמאליה וקטר.** ממלא נעילת ימין קודמת לשמאל כי מתניתא דקתני שמאל לשל ימין כר' יוחנן: **חוזן של שמאל.** דזהו כבודו של ימין. בכולהו גרסינן של ימין בריש חוזן מחוקן: **לא תימא כו'.** בפרק בתרא דעירובין (ד' לה:) מייתינן פלוגתייהו בגמרא: **דילמא.** שקיל להו מריש אם בא לפנות וממעטי להו ד' אמות: **דמומחה גברא ומומחה קמיע.** שעשה אדם זה קמיע זו לג' אנשים דנעשה אדם זה מומחה שריפא ג' אנשים והקמיע מומחה שריפא כתב זה ג' אנשים. א"נ שכתב אדם זה ג' מיני קמיעים של ג' מיני חלאים לג' אנשים היינו איתמחי גברא בכל קמיעים שיעשה לעולם ומומחה קמיעה שנעשית [קמיע זו] לג' אנשים מחולי זה בין שכתבה רופא זה בין שכתבה רופא אחר נעשה הקמיע מומחה: **אלא כיון דאיתמחי גברא.** בג' מיני קמיעות לג' בני אדם אע"ג דלא איתמחי קמיע שלא ריפא קמיע זה אדם מעולם: **מן המומחה.** משמע מאדם מומחה: **ולא קאני בומן שאינו מומחה.** דליהוי משמע דקאיד אמומחה קמיע עצמו. קמיע אינו אלא לשון קשר ודעיקרין של ארבע סממנין נמי קרויין קמיע: **ולא שנכפה.** כלומר לא תימא דלא יאת אלא מי שבא עליו החולי כבר פעם אחת: **נכפה.** היינו חולי אדם נופל ממחתו ולארץ ומכהו בראשו במוחו ומפילו: **אלא שלא יכפה.** שבא ממשפחת נכפין ודומא שלא יכפה:

דעבד הכי עבד. פירוש[3] דבריתא לא פליגא אר' יוחנן ולא ר' יוחנן אבריתא וה"פ כתפילין אע"ג דימין משובה לענין בהן יד ובהן רגל וכן לענין חליצה יכול לנעול של שמאל תחילה ברייתא נמי קמ"ל דאע"ג דשמאל חשובה לתפילין יכול לנעול של ימין תחילה ולא"ת א"כ אמאי קתני שתנן לו של ימין יוחנן על רב שמן שתנן לו של ימין כיון דיכול לנעול איזה שירצה תחילה ונראה לר"י דה"ק דהכי עבד הכי עבד[4] מי שרוצה לחבב של שמאל משום מצות תפילין הרשות בידו ומי שרוצה לחבב של ימין יותר משום חשיבות של ימין הרשות בידו[5] ורבי יוחנן היה דרכו לחבב כל שעה של שמאל יותר ורב שמן בר אבא (לא) היה יודע מנהגו: **וסיים דשמאליה וקטר.** ריב"ם[6] דלדוקא לענין קשירה הוא דחשיבא של שמאל טפי משום דחשיבות תפילין הוא בקשירה אבל איפכא לא ולהאי טעמא יש לנעול של ימין תחילה במנעלים שאין בהן קשירה: **דילמא מיפסקי ואתי לאתויינהו ד' אמות ברה"ר.** קשה לר"י דאפילו לא חיישינן דילמא מיפסקי אסור משום דזימנין דאיכא לטרוח לבה"כ ואתי לאתויינהו ד"ש ברה"ר דהכי אמר לקמן גבי קמיע[7] ומתוך פי' הקונטרס משמע דלא גרס דילמא מיפסקי ופי' דילמא שקיל להו מראשו אם בא ליפנות והקדוש מקורבי"ל אומר דגרסינן לה שפיר ואיכא טעמא דמיפסקי לתפילין של יד דאין צריך לחלוץ כשצריך לבה"כ[8] אלא של ראש[9] משום שי"ן: **עד דמיחי גברא ומיחי קמיע.** [10]ולאה לר"י אשה כתב לחם אחד בשלש איגרות וריפאו אלשתן ג' בני אדם כל אחד אדם אחד היינו מומחי גברי וכאשר רפאו אלשתן אדם אחד בעיא היא בקמוך אי מיחי גברא או לא ודוקא לאותו לחם הוא מומחה אבל לשאר לחמים לא ודוקא שכתבה הוא אבל אחר לא[11] ואם כל אחת מאיגרות ריפא אלא פעמים אפילו אדם אחד מומחות אלשתן[12] ואין הלחם מומחה כל מקום שהוא אלא דוקא איגרת לבדה שהומחה והיינו מומחה גברא ומומחה קמיע אקמיע זה הומחה אריפא אלא פעמים וכתבו אדם מומחה שכתב אלשה קמיעין והועילו אלשתן: **אע"ג דלא מימחי קמיע.** גרלה דכל אכן מימחי קמיע ולא גברא שהמחאת קמיע עדיפא מהמחאת הרופא כדמוכח לקמן דבהמחאת קמיע פשיטא ליה לאיתמחי אפילו בחד גברא ובאיתמחי גברא מספקא ליה אי איתמחי בתלת קמיע לחד גברא אי לא[13]:

אע"ג דלא מימחי קמיע. קשה לרשב"א[14] ר"ב[15] היכי משכחת לה דאתמחי גברא ולא קמיע כיון שהאיש מומחה לכתוב לחם זה[16] א"כ אגרת זו שכתב ודאי מועיל ואומר ר"י דנ"מ אם אבד מחאתו שכתב ג' קמיעים ולא הועילו אם הומחה הקמיע מועיל אפילו אבד אדם מחאתו: **ולא כתני בזמן שאינו מומחה.** קשה לרשב"א דילמא לעולם בענין תרוייהו ואי הוה תני הכי הוה משמע מומחה קמיע ולא גברא וי"ל דאיכו מומחה משמע שפיר בין אגברא בין אקמיע דהא לקמן תניא אחזה אחזה קמיע מומחה כו' ומוקמינן לה לאתמחוי גברא: כל

הא יש ברגלו מכה נפיק בהי מינייהו נפיק אמר רב הונא באותה שיש בה מכה אלמא קסבר סנדל לשום צער עביד וחייא בר רב אמר [1]באותה שאין בה מכה אלמא קסבר לשום תענוג עביד וזו שיש בה מכה מכתה מוכחת עליה ואף רבי יוחנן סבר לה להא דרב הונא דאמר ליה ר' יוחנן לרב שמן בר אבא הב לי מסנאי יהב ליה דימין אמר ליה עשיתו מכה ודילמא כחייא בר רב ס"ל והכי קאמר עשית של שמאל מכה ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן הכי דעבד הכי עבד ודעבד הכי עבד אמר ליה אביי דילמא רבי יוחנן הא מתני' [2]לא הוה שמיע ליה ואי הוה שמיע ליה הוה הדר ביה ואי נמי שמיע ליה וקסבר אין הלכה כאותה משנה [3]אמר רב נחמן בר יצחק ירא שמים יוצא ידי שתיהן ומנו מר בריה דרבנא [4]היכי עביד סיים דימינה ולא קטר וסיים דשמאליה וקטר והדר קטר דימינה אמר רב אשי חזינא לרב כהנא דלא קפיד תנו רבנן [5]כשהוא נועל נועל של ימין ואחר כך נועל של שמאל [6]כשהוא חולץ חולץ של שמאל ואח"כ חולץ של ימין [7]כשהוא רוחץ רוחץ של ימין ואח"כ רוחץ של שמאל כשהוא סך סך של ימין ואח"כ של שמאל והרוצה לסוך כל גופו סך ראשו תחילה מפני שהוא מלך על כל איבריו: [8]ולא בתפילין: אמר רב ספרא לא תימא אליבא דמ"ד [9]שבת לאו זמן תפילין הוא אלא אפילו למ"ד שבת זמן תפילין הוא לא יצא דילמא אתי לאיתויי ברה"ר ואיכא דמתני לה אסיפא ואם יצא אינו חייב חטאת אמר רב ספרא לא תימא אליבא דמ"ד [10]שבת זמן תפילין הוא אלא אפילו למ"ד שבת לאו זמן תפילין הוא אינו חייב חטאת מ"ט דרך מלבוש עבידא: [11]ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה: אמר רב פפא [12]לא תימא עד דמומחה גברא ומומחה קמיע אלא כיון דמומחה גברא אף על גב דלא מומחה קמיע דיקא נמי דקתני ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה ולא קתני בזמן שאינו מומחה ש"מ: [13]ת"ר [14]איזהו קמיע מומחה כל שריפא ושנה ושלש אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עיקרין אחד חולה שיש בו סכנה ואחד חולה שאין בו סכנה לא שנכפה אלא שלא יכפה וקושר ומתיר אפילו ברה"ר ובלבד שלא יקשרנו בשיר

---

[1] [נעיל יט:; וס"ק], [בכלות נ:]; [2] [מס' ד"ש פ"ו], [3] [עירובין לח: ע. מגמות לו:], [4] [פס וקקמן סב.], [5] [תוספתא פ"יח], [6] [נעיל ס. ממגנה], [7] [שמות יט], [8] [רש"ל].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דילמא מיפסקי וכו' **אלא** של **ראש** משום שי"ן. עי' מגמות לה ע"ש תוס' ד"ש אלו תפילין:

רבינו חננאל

סוגיא כחייא בר רב דאמר נועל הרגל שאין בה הכאה, כי הרגל שיש בה הכאה המכה מוכחת עליה, [1]דר' יוחנן קאי כוותיה, הלא תראה כיון שהביא לו רב שמן בר אבא הסנדל של ימין והיה ראוי לו [להביא] של שמאל, שהדרין לנעול השמאל תחלה, אמר לו עשיתה השמאל מכה ואמרת בדעתך כיון שהשמאל מוכה אין לה נעילת סנדל לפיכך הבאתה לי של ימין. ש"מ דסבר ר' יוחנן כי מי שאין עליה מכה היא שיש בה נעילת סנדל, ומי שיש בה מכה היא נשארת יחיפה. ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר כתפילין מה תפילין בשמאל אף מנעל בשמאל. **ואסקא** רב אשי דזמנין חזינא לרב כהנא דנועל של שמאל תחילה ואח"כ של ימין, וזימנין חזינא דנועל של ימין תחילה ואח"כ של שמאל ולא קפיד. וקי"ל כוותיה דרב אשי דהוא בתרא. **ולא בתפילין ואם יצא אינו חייב חטאת.** אסיקנא לישנא בתרא אמר רב ספרא לא תימא מתניתין דקתני אם יצא אינו חייב חטאת אליבא דמאן דאמר שבת זמן תפילין הוא, אלא אפילו למ"ד שבת לאו זמן תפילין הוא חיוב חטאת ליכא, מ"ט דרך מלבוש עבידן, והוצאה דרך מלבוש אינו חייב ומפורש בפרק אחרון דעירובין. ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה. אוקמה רב פפא אי איתמחי בברא אע"ג דלא איתמחי קמיעא, שרי למיפק ביה בשבת. ודייק ממתניתין דקתני בזמן שאינו מן המומחה ולא קתני בזמן שאינו (מן המומחה) [מומחה] הקמיע עצמו.

---

[1] נראה מזה לרבינו סי' לו גי' אחרת בסוגיא דר"י ע"ש מ"ל כמ"ש בר רב ולי"ש.

מוסף תוספות

א. דהוה ס"ל לרב יוסף דרבי יוחנן בבריתא שמיע ליה אלא. מ' הכ"ן.
ב. [ד]בבריתא לא קפדא אלא לנועלן על הסדר ושלא ינעול פעמים של ימין ופעמים של שמאל [ולכן]. מ' הכ"ן, [ועי' מהכ"ס]. ג. הלכל חד וחד איכא טעמא. מ' הכ"ן.
ד. של כתב. רשב"א.
ה. דליכא משום בית הכסא ואמתחות ומחופות עור. רשב"ש, [ועי' מגמות לה: בתוד"ה אלו, ועי' פי"ח].
ו. היינו. רשב"ש. ז. דכתיב בהה. רשב"ש. ח. פרש"י שעשה אדם קמיע זו לשלשה אנשים דנעשה אדם זה מומחה שריפא שלשה בני אדם והקמיע מומחה שריפא כתב זה שלשה אנשים, וקשה לפירושו דהא אמרינן לקמן חד קמיע לתלתא גברי איתמחי קמיע גברא לא איתמחי, עוד פירש רש"י לשון אחר כגון שריפא רופא זה ג' מיני חלאים בשלשה מיני קמיעין דאז מימחי גברא לכל הקמיעין גם לחלאים אחרים מידי דהוה אנגח שור וחמור וגמל דנעשה מועד לכל, וממחי קמיע כגון שזה הקמיע ריפא חולה אחד ג' פעמים, ולא נהירא פירושו דאטו אם הוא בקי בשלשה מיני קמיעין וכי בשביל זה יחשב מומחה גם לקמיעין אחרים שאינו בקי בהם, הילכך. תוס' הכל"ש, [ועי' פי"ח]. ט. [ד]אין הקמיע מומחה. תוס' הכל"ש.
י. לכל אדם. תוס' הכל"ש.
יא. אלא דמאי דהוה רבותא שפי נקט. מ' הכ"ן.
יב. לפירוש ר"י. תוס' הכל"ש, [ועי' מהכ"ש], מהכ"ס, ומפת של מין.
יג. בכל מקום. תוס' הכל"ש.

רב נסים גאון

אמר רב ספרא לא תימא אליבא דמאן דאמר שבת לאו זמן תפילין הוא וכו'. משתכח עיקר דילה במסכת עירובין בפרק המוצא תפילין [דף צז] דתניא ושמרת את החקה הזאת למועדה, מימים ימימה ימים ולא לילות, מימים ולא כל הימים פרט לשבתות ולימים טובים דברי ר' יוסי הגלילי. ור' עקיבא כר' יוסי הגלילי סבירא ליה דאמר שבת לאו זמן תפילין היא, כמו שאמרה הברייתא דתניא ר' עקיבא אומר יכול יניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים, ת"ל והיה לך לאות על ידך מי שצריכין אות יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות. וחקרו בתלמוד לידע איזה תנא דקסבר שבת (לאו) זמן תפילין. ונשאו ונתנו בדבר זה הרבה עד שקיימו כי הוא

לב א מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שנ סעיף ז:
לג ב טוש"ע א"ח סי' ג סעיף ד:
לד ג שם סעיף ה:
לה ד טוש"ע א"ח סי' ד סעיף י:
לו ה מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה יד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שנ סעיף ז:
לז ו ז ח מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח שם סעיף כה:

ר' מאיר, כדאמרינן בסיפא אלא האי תנא הוא דתניא המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד איש ואחד אשה כו', עד כאן לא פליגי אלא בחדשות ובישנות אבל באשה לא פליגי דקסברי תפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא ונשים חייבות. ומכלל דבריהם למדנו שר' מאיר ור' יהודה סברי שבת זמן תפילין היא. ועל דעת מי משכר שבת לאו זמן תפילין היא הוא לה מצות עשה שהזמן גרמא לפי שהיא נוהגת בחול בלבד, ואלו שחייבו הנשים בה סברו כי חובתה נוהגת בכל עת ואינה מיוחדת בזמן ידוע. בפ' האשה נקנית [קדושין לה] אמרו מאן שמעת ליה דאמר תפילין מצות עשה שלא הזמן גרמה ר' מאיר היא. ואמרו עוד ולו' יהודה דאמר ב' כתובין הבאין כאחד מלמדין תפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא, מאי איכא למימר. וזה הברייתא דפליגו בה ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא עם הברייתא בתראה דהיא דברי ר' עקיבא אשכחנן [נ"א: תמצאם אף] במס' דמנחות בפ' הקומץ את המנחה [לז]. ואשכחנן [וראה זה תמצא] עוד בגמ' דלא תצא אשה במחט נקובה [לקמן סב], אקשייה אביי לרב יוסף התם קסבר ר"מ לילה זמן תפילין ושבת זמן תפילין.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כל שריפא שלשה בני אדם כאחד. נראה לר"י דגרסינן כאחד והכי פירושו מדקתני כאחד אלמא משמע דבג' קמיעים מיירי ולעיל קתני כל שריפא ושנה ושילש משמע קמיע אחד ומשני דההוא דלעיל לאמחויי קמיע והך לאמחויי גברא וה"ה אפילו לא נתרפאו יחד אלא הא דנקט כאחד לאשמעינן דבג' קמיעין מיירי ולאמחויי גברא:

תלתא קמיעין ל"ג גברי תלת תלת זימני. פירוש שכתב לחם אחד בג' איגרות וכל אחת הועילה לג' אנשים או לאחד שלש פעמים[א] קשה לרשב"ם קמיע ג' היכי איתמחי הלא מיד כשנתרפא האדם שליש בקמיע ג' [פעם א'] איתמחי גברא[ב] וכיון דאתמחי גברא ולאי שאותה האיגרת תועיל מכאן ואילך[ג] וי"ל כגון דשני קמיעין הללו ריפאו תלת זימני לתרי גברי וקמיע שליש לחד מהנך תרי גברי תרי זימני והשתא מימתו כבר תרי קמיעי וגברא וקמיע שליש אכתי לא איתמחי ומזר וריפא קמיע שליש אדם שליש דהשתא נא בגא אחת המחאת גברא והמחאת קמיע:

תלת תלת זימני. הוה מלי למימר חד תלת זימני ואינך חד זימנא אלא בעי למימר שיהיו שלשה קמיעין מומחין: **חד קמיע לתלת גברי.** ראה לר"י דה"ה לחד גברא תלת זימני דודאי לגבי המחאת גברא הוא דמבעיא ליה בסמוך אי אתמחי בחד גברא מתלת קמיעי[ד] אבל לענין המחאת קמיע דעדיף[ה] לא קא מיבעיא ליה דפשיטא דתלינן בהמחאת קמיע ולא אמרינן מזליה דהאי גברא הוא דמקבל בתבא[ו] והאי דנקט לתלתא גברי משום רגותא דאפילו הכי גברא לא אתמחי: **תלת קמיע לחד גברא מאי.** תימה מיפשטו ליה מדתני לעיל איזהו קמיע מומחה כל שריפא שלשה בני אדם ומוקמינן לה לאמחויי גברא משמע דוקא תלת גברי אבל חד גברא לא מהלא קתני כל שריפא אדם א' בג' קמיעין ובקונטרס פי' בפי' א' מימתי גברא מימתי קמיע שעשה אדם זה קמיע לשלשה אנשים דנעשה אדם זה מומחה שריפא שלשה אנשים והקמיע מומחה שריפא כתב זה ג' אנשים ולהאי פירושא נמי לא איתמחי גברא אלא דוקא לאותו לחם וקשה לר"י לפירוש זה דהא אמרינן לקמן חד קמיע לתלתא גברי קמיע איתמחי ב)גברא לא איתמחי ויש לישב לשון הקונטרס דה"ק שעשה אדם זה לחם זה בשלשה איגרות לג' אנשים דנעשה אדם זה מומחה שריפא לג' אנשים והלחם מומחה שריפא לחם זה ג' אנשים וגם זה אין נראה לר"י דאם בענין זה נמי קרוי חד קמיע לתלתא גברא הדהא קושיא לדוכתיה ואם הוא קרוי בענין זה תלתא קמיע לתלתא גברי חד חד זימנא הא אמרינן לקמן דגברא איתמחי ולא קמיע לכך נראה לר"י כדפירש וכן פירוש אחר שפי' בקונטרס מיושב מן הראשון: ו) **הא לאמחויי קמיע.** פירש בקונטרס דנעשה הקמיע לגבו מומחה ע"י אדם זה[ז] מימה דהוה עלמו פירש בסמוך גבי תלת תלת זימני [ח]דכל לחם שריפא ג' פעמים נעשו ג' קמיעות הללו מומחים מיד כל אדם[ט] אע"פ שרואה לומר הקונטרס שרופא אחד כתבם מדפירש ואין לומר שמזל הרופא גרם וכן נראה ולאי עיקר דלא ע"י אדם זה לבד נעשה הקמיע מומחה אלא אף מיד כל אדם דהא אמרינן בסמוך [י]תלתא קמיע לתלתא גברי תלת תלת זימני איתמחי קמיע ולהאי תלתא קמיעי לתלתא גברי דקאמר איירי שרופא אחד עשאם דבענין אחר לא איתמחי גברא וא"כ האי דקאמר נמי תלת תלת זימני מייירי נמי ברופא אחד כמו רישא וקאמר דאיתמחי קמיע והיינו ע"כ מיד כל אדם דאי מיד רופא זה הא [יא]אלא הכי הוא מומחה בכל קמיעין שבעולם[יב] ומומה שפירש נמי גבי תלת תלת זימני כל לחם ריפא ג' פעמים ואפילו אדם אחד מזר בו מזה דפירש איתמחי קמיע ואין לומר מזל המולה גרם שמתרפא ע"י קמיעתא שהרי בשלשה אנשים הוחזק משמע דלא אמרינן איתמחי קמיע אלא א"כ ריפא ג' אנשים:

איתמחי קמיע. פירש הקונטרס ואין לומר מזל הרופא גרם דאין הדבר תלוי במזל הרופא אלא בחכמתו משמע שרואה ליתן טעם אמאי איתמחי קמיע במזל הרופא היה לנו לתלות שכבר הומחה שריפא ג' אנשים בג' מיני קמיעים ולא היה לנו לתלות בקמיע ולא ידע רשב"ם מה טעם נותן על זה דהא לא איתמחו שאר קמיעין של שאר מולאים אע"ג דהרופא איתמחי בכל קמיעין שבעולם ה"ל אלו ג' קמיעים נמי לתלות ברופא אלא צריך לתרץ כמו שפירשתי לגשון ר"י בענין שיצא המחאת קמיע והמחאת גברא בבא אחת: והתניא

בשיר ובטבעת ויצא בו ברשות הרבים משום מראית העין והתניא איזהו קמיע מומחה כל שריפא ג' בני אדם כאחד לא קשיא הא למחויי גברא הא למחויי קמיעא אמר רב פפא פשיטא לי תלת קמיע לתלת גברי תלתא תלתא זימני איתמחי גברא א) ואתמחי קמיע תלתא קמיע לתלתא גברי חד חד זימנא גברא איתמחי קמיעא לא איתמחי חד קמיע לתלתא גברי קמיעא איתמחי גברא לא איתמחי בעי רב פפא תלתא קמיע לחד גברא מאי קמיעא ודאי לא איתמחי גברא איתמחי או לא איתמחי מי אמרינן הא אסי ליה או דילמא [א]מזלא דהאי גברא הוא דקא מקבל כתבא תיקו: איבעיא להו קמיעין יש בהן משום קדושה או דילמא אין בהן משום קדושה למאי הילכתא אילימא לאצולינהו מפני הדליקה ת"ש [ב]הברכות והקמיעין אע"פ שיש בהן אותיות ומענינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדליקה ונשרפים במקומן אלא לענין גניזה [ג]ת"ש היה [ד]כתוב על ידות הכלים ועל כרעי המטה [ה]יגוד ויגנזנו אלא ליכנס בהן בבית הכסא מאי יש בהן קדושה ואסיר או דילמא אין בהן קדושה ושרי ת"ש ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה הא מן המומחה נפיק ואי אמרת קמיעין יש בהן משום קדושה זמנין דמיצטריך לבית הכסא ואתי לאיתויינהו ד' אמות ברה"ר הכא במאי עסקינן בקמיע של עיקרין והתניא אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עיקרין אלא הכא במאי עסקינן בחולה שיש בו סכנה והתניא אחד חולה שיש בו סכנה ואחד חולה שאין בו סכנה אלא כיון דמסי אף על גב דנקיט ליה בידיה נמי שפיר דמי והתניא

בשיר. מלעגה: **מפני מראית העין.** דלא מיחזי כמאן דבעי ליה לרפואה אלא לתכשיט ולאו תכשיט הוא אלא מחמת לתאבה מולי: **והתניא כל שריפא ג' בני אדם.** ולעיל קתני כל שריפא ושנה ושילש ואפילו אדם אחד: **הא לאמחויי גברא הוא.** דקתני ג' בני אדם משום דקתם ג' בני אדם שלשה מיני חלאים ואיירי בג' מיני קמיעין שאינן דומין זה לזה ולאמחויי גברא שנעשה מומחה בכל קמיעים שיעשה לעולם כדאמרינן בב"ק (דף לז.) נגח שור ומומר ונמלך נעשה מועד לכל אבל הקמיע אינו מומחה אם יכתוב רופא אחר אחד מהן: **והא.** דקתני כל שריפא ושנה ושילש מיירי בחולי אחד וכתבו זה הלחם וריפא ג' פעמים או לאדם אחד או לשלשה ולאמחויי קמיעא מיירי דנעשה הקמיע לבדו מומחה על יד אדם זה או אם כתבוה שלשה רופאים נעשה קמיע של לחם זה מומחה מיד כל אדם: **תלתא קמיעי.** ג' מיני לחם: **תלתא תלתא זימני.** כל לחם ריפא שלשה פעמים ואפילו אדם אחד: **אתמחי גברא.** בכל קמיעות לעולם שהרי הומחה בשלשה מיני קמיעים: **ואתמחי קמיע.** שלשה קמיעין הללו נעשים מומחים מיד כל אדם שהרי ריפא כל אחד ג"פ. ואין לומר מזל הרופא גורם דאין הדבר תלוי במזל הרופא אלא בחכמתו ואין לומר נמי (ה) המולה גרם שמתרפא על ידי קמיעין שהרי בשלשה אנשים הוחזק: **קמיעא לא אתמחי.** לבא מיד רופא אחר: **חד קמיע לתלתא גברי.** לחולי אחד: **קמיעא איתמחי.** מיד כל אדם: **גברא לא איתמחי.** לקמיע אחר שאינו של לחם [זה] ושל חולי זה: **תלתא קמיעי.** של שלש מיני חולי: **קמיעא ודאי לא איתמחי.** מיד אדם אחר שהרי לא ריפא אלא פעם אחת: **מזליה דהאי גברא.** מלאכו של חולה זה דמקבל קמיעא. ופ"ת ממתני' דלעיל שמעינן לה דתקני כל שריפא ושנה ושילש דמשמע לאדם אחד ומוקימנא דאיתמחי קמיעא ולא אמרינן מזליה הוא לוכא למיתלייה במזלא דגברא אלא בקמיע הוי ודלא בגברא תלוי או ברופא או במתרפא הלכך מיבעיא לן במאי איתליה: **נאלוינהו.** בשבת [ו] לאחר [ז] המעורבת כשאר כתבי הקדש: **הברכות.** שתקנו חכמים כגון תשעה של ר"ה שיש בהן מלכיות וזכרונות ושופרות: **מענינות.** מפרשיות הרבה שכותבין בהן את מקרותיו של רפואה: **היה לחוב.** שם: **יגודו.** יקון מקום הבית ויגנזו: שתה בית הכסא שלהן בשדות: **שיש בו סכנה.** לי שקיל ליה מייהי דשרי למיעל בהן לבית הכסא משום פקוח נפש: **אף על גב דנקיט ליה בידיה.** מכשיטו הוא הלכך לי נמי מייתי ליה ד' אמות בידים לא מיתייב:

מסורת הש"ס

ו) לקמן קטו: וש"נ, ז) ערכין ו. [מא"ר סופרים פ"ה הי"ג], ג) [גיר' הערוך יגוזן], ד) לתנא שאינה מעורבת כל"ל וכ"ה בכ"י שבאלפס, ה) וגי' הערוך יגוד בכי"ש פי' יגור אותו ממגיריה. רש"ל, ו) שיך לעיל קודם ד"ה תלתא,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואתמחי כו' נמי מזל המולה גרם:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לאצולינהו בשבת לחבר המעורבת. עי' לקמן קטו ע"א בכ"י ד"ה מלינין אותן וש"ע:

מוסף רש"י

הברכות. מעוגא ברכות שנעשו מחכמים כגון י"ח ושאר ברכות (לקמן קסו:). ומענינות הרבה. מפרשיות שהיו כותבין בקמיעין פסוקים ולחם, כגון כל המחלה, וכגון לא מירא מפחד לילה (שם). ונשרפים במקומן. אם נפלה לדליקה בשבת (שם).

רבינו חננאל

(וכך)תניא איזהו קמיע מומחה כל שריפא ג' בני אדם כאחד. בעי רב פפא תלתא גווני קמיע רפאו לאחד ג' מיני חלאים, כל קמיע ריפא חולי מאי, קמיעא דאי לא אתמחאי גברא מאי, מי אמרינן הא מסי ליה ג' זמני, או דלמא מזליה דהאי גברא דמקבל קמיעא [ולא אתמחי לא גברא ולא קמיעא], ועלתה בתיקו. (ולא אתמחי לא גברא ולא קמיעא). ירושלמי נאמן אדם לומר קמיעא זו ריפאתי בו ב' וג' פעמים. קמיעין יש בהן משום קדושה ואסור למיעל בהו לבית הכסא או לא, לגנון לא קא מיבעי לן דלא גרעי הקמיעין מן הכלים שאם היה שם כתוב עליהן תגינן הרי זה יגור ויגנז. [כי] קא מיבעיא לן למיעל בהו לבהכ"ש.

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' ופמג סס טוש"ע ח"מ סי' שפ סעיף כה: לט ב מיי' פ"ו מהל' יסודי התורה הלכה ו סמג לאוין ג:

תוס' ישנים

א) ק"ק דאכתי לא מסכחת שיתמחי הקמיע הג' אמ"ל דגברא אתמחי אפילו בג' קמיעין לחד גברא והיכי קאמר משיעה לי דמשמע נמי דקאי אקמיע שלשה מדקאמר תלת זימני משמע דהומחו שלשתן וי"ל אע"ג דסכר אתמחי גברא כי ריפא כל אחד ב"פ יש לנו לתלות גם בקמיע דעדיף כי מה שאנו יכולין למימחי קמיע אלא גברא כגון שכתב זה ריפא תלתא ואמתא חד גברא ואתמחי גברא ולא קמיע כגון שריפא בג' אגרות לג' אנשים:

ב) גברא לא איתמחי ולאמי פי' היינו אלא אתמחי אפילו לחם זה כל"ל:

מוסף תוספות

א. איתמחי גברא ללחש זה בכל האגרות שיכתבנו, ואתמחי אגרות הללו לכל אדם. תוס' הרא"ש. ב. אפילו לאגרת אחרת שיכתוב. תוס' הרא"ש. ג. [ן]א"כ מה שהועילה אותה איגרת לשנים אחרים אינה ממחה את הקמיע דאפילו אם היה כותבה באגרת אחרת היתה מתרפאת, וכ"ש לפירוש רש"י שפירש שכתב הלתא קמיע תלתא זימני דכיון שנעשה מומחה בכתיבה ראשונה שוב אין קמיע נעשה מומחה על ידו כי במדל הרופא תלינן. תוס' הרא"ש, (ועי' מהר"ם). ד. או אמרינן מזליה גרם דמקבל כתבא. תוס' הרא"ש. ה. טפי מהמחאת גברא. תוס' הרא"ש. ו. וכדמוכח בתר הכי דקתני איזו קמיע מומחה כל שרפא ושנה ושלש ומשמע אפי' לאדם אחד ומוקמינן ליה לאמחויי קמיע. מ' הר"ן. ז. או אם כתבום ג' רופאים נעשה קמיע של לחש זה מומחה מיד כל אדם. תוס' הרא"ש. ח. איתמחי קמיע. תוס' הרא"ש. ט. שהרי ריפא כל קמיע ג' פעמים. תוס' הרא"ש. י. אמר רב פפא פשיטא לי. מ' הר"ן. יא. איתמחי קמיעא למה לי. מ' הר"ן. יב. [ן]באתמחי גברא סגי. מ' הר"ן.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלא יאחזנו. דלא הוי תכשיט שלו אלא דרך מלבוש: **במוסיפה עור.** דליכא גזוטא אי מעייל לבית הכסא לגרות שהפרשיות כתובות בהן תחובות ואע"ג דמכוסה עור שהתרבע לגרות שהפרשיות כתובות בהן תחובות דבפוסין של עור: **הפס משום שי"ן.** קומטו בו ג' קמטין כעין שי"ן משדי והדלי"ת והיו"ד עשויין בקשר שקושר הרלועה (ה) אחת לצפון ואחת למזרח כמין ד' ורלועה קטנה מאד תלויה בה ואין בה אלא כפיפה כמין יו"ד וכופלה בעוד העור לא והיא כפופה לעולם: **זרדא.** ברומי"ת: **סנוארסא.** כובע עור תחת כובע המתכת: **פומקי.** אנפלייאות של ברזל במלחמה: **מתני' בגוליאר.** מפרש בגמרא וכן כובלת: **פלייטון.** בלשו"ן משנה לפקרסמא: **חייבת חטאת.** קסבר אלו תכשיט הינהו: **גמ' אמר עולא וחילופיהן באיש.** אטעמא קאי דטעמא שיש עליו חותם אם יצא פטור ואם אין עליו חותם ויצא מייב חטאת: **בשקין.** שמתכסין בהן מפני הגשמים. שקין מלבוש שק: **אלא כל אדם.** אלמא אע"ג דלא רגילי ביה מגו דלגבי הני תכשיט לגבי הני נמי תכשיט הוא: **המולא תפילין.** בשבת בשוק או בדרך: **מכניסן.** לעיר דרך מלבוש: **זוג זוג.** כדרך שהוא לובש בחול אחד בראשו ואחד בזרוע ומוציא ומניח זוג אחד ומכניסן וכן כולן: **ואחד האשה.** ואע"ג דלאו תכשיט לאשה הוא מגו דהוי תכשיט לאיש שרי אף לאשה: **לילה וזמן תפילין הוא וכן שבת.** הלכך לעולם זמנם הוא ואין להם זמן קבוע שתהא מונחת מעת עשה שהזמן גרמא להפטר נשים מהן. הלכך נקט לילה ושבת משום דפלוגתא בתרוייהו ולי הוי סבירא ליה לרבי מאיר בחד מיניהו דלאו זמן תפילין הוא נמצא זמן קבוע לתפילין והוו להו נשים פטורות: **נשים חייבות.** הלכך תכשיטין הן לה: **והא הולאה בלאחר יד הוא.** אמתני' קאי והולאת בעבת שמוציאתה דרך מלבוש בשבת וזה שאינו תכשיט לא אמאי חייבת חטאת הרי לא הוציאה כדרך כל המוציאין שכל המוציא דבר שאינו תכשיט לו מוציאין אותו בידיים ולא דרך מלבוש: **גוברים.** שסולתת חותמות תמיד לממונין תחתיה לאמר תנו כך וכך מעות לפלוני והרי חותמה בידה הלכך רגילה היא להניחה בשבת ומיהו תכשיט לא הוי לדידה דאין דרך נשים בכך ומיהו דרך הוצאתה של זו בכך: **אינ מאי איכא למימר.** דקאמר עולא וחילופיהם באיש דמחייב אטעמא אין עליה חותם והא הוצאה בלאחר יד הוא אאין דרכו להוציא בזו דרך מלבוש: **נקופסא.** אשקריי"ה בלע"ז כדי להניעה שם. וי"מ שהקופסא חתומה בו וכשפותחה חוזר וחותמת בה ולא הגילה דאם כן מתחה בשבת עד שמחזירתה לבעלה מיבעי ליה: **אלא אומן נתקנה ומניחה בשבת.** אלמא דרך הוצאה היא: **מכבנתא.** טוסקא"ה ע"ש שמכבנת וקושרת מפתחי החלוק: **חומרתא דפילון.** קשר שקשור בו פס שמוז פילון וריחו ערב ובלע"ז בלמ"ו ואשה שריחה רע טוענתו עליה: **ורבנן סברי תכשיט הוא.** הלכך אם יצתה פטורה ומיהו לכתחלה לא תצא דילמא שלפא ומחויא: **למרמיה.** להניח בצוארה כמו שקיל וכמי: ה"ג **ואשה שריחה רע לא שלפא ומחויא.** שגגות הוא לה: **ופליגי ר' אליעזר פוטר.** וסבא שרי לכתחלה: **פא.** דתקני פוטר: **כי קאי אר' מאיר.** בההיא מתניתא לא איירו רבנן אלא ר"מ לחודיה ובגי חיוב דר"מ שייך למימני דבי אליעזר פוטר ופע"פ שהוא מחיב לכתחלה: **הא כי קאי ארבנן.** במתניתא דלעיל דאיירו רבנן בה ואמרו פטור פרש ר' אליעזר בהדיא למילתיה לאיפלוגי עלייהו ואמר יוצאה לכתחלה: ומאי

והתניא ר' אושעיא אומר ובלבד שלא יאחזנו בידו ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים [אלא] אהכא במאי עסקינן במחופה עור והרי תפילין דמחופה עור ותניא בהנכנס לבית הכסא חולץ תפילין ברחוק ארבע אמות ונכנס התם משום שי"ן דאמר אביי בגשי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני ואמר אביי ד' של תפילין הלכה למשה מסיני: ולא בשריון ולא בקסדא ולא במגפיים: שריון דזרדא קסדא אמר רב סנוארתא מגפיים אמר רב פומקי: מתני' הלא תצא אשה במחט הנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר ולא בבכובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר' מאיר וחכמים פוטרין בכובלת ובצלוחית של פלייטון: גמ' אמר עולא וחילופיהן באיש אלמא קסבר עולא כל מידי דחזי לאיש לא חזי לאשה ומידי דחזי לאשה לא חזי לאיש מתיב רב יוסף הרועים יוצאין בשקין ולא הרועים בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של הרועים לצאת בשקין [אלא] אמר רב יוסף קסבר עולא נשים עם בפני עצמן הן איתיביה אביי המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד האיש ואחד האשה ואי אמרת נשים עם בפני עצמן הן והא מצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות התם קסבר ר"מ לילה זמן תפילין הוא ושבת זמן תפילין הוא הוה ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות והא הוצאה כלאחר יד היא אמר רבי ירמיה באשה גזברית עסקינן אמר רבה (בר בר חנה אמר רבי יוחנן) תרצת אשה איש מאי איכא למימר אלא אמר רבא פעמים שאדם נותן לאשתו טבעת שיש עליה חותם להוליכה לקופסא ומניחתה בידה עד שמגעת לקופסא ופעמים שהאשה נותנת לבעלה טבעת שאין עליה חותם להוליכה אצל אומן לתקן ומניחה בידו עד שמגיע אצל אומן: ולא בכוליאר ולא בכובלת: מאי כוליאר א"ר מכבנתא כובלת אמר רב חומרתא דפילון וכן אמר רב אסי חומרתא דפילון ת"ר לא תצא בכובלת ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר"מ וחכמים אומרים לא תצא ואם יצתה פטורה רבי אליעזר אומר יוצאה אשה בכובלת לכתחלה במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר משאוי הוא ורבנן סברי תכשיט הוא ודילמא שלפא ומחויא ואתיא לאיתוייה ורבי אליעזר סבר מאן דרכה למירמיה אשה שריחה רע אשה שריחה רע לא שלפא ומחויא ולא אתיא לאתוייה ארבע אמות ברשות הרבים ר' אליעזר פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון לא קשיא הא כי קאי אדרבי מאיר הא כי קאי אדרבנן כי קאי אדרבי מאיר דאמר חייב חטאת אמר ליה פטור כי קאי אדרבנן דאמרי פטור אבל אסור אמר איהו מותר לכתחלה ומאי

מרמית העין דוקא הוא אסור מדרבנן כמו קושר בשיר ובטבעת דהשתא גליכא למיגזר דלפילו מיימי לה ליכא איסורא מדאוריתא ואומר ר"י דשלא יאחזנו בידו דילמא מרמית העין דליכא מרמית העין אלא דאיסורא דאורייתא איכא ואפילו למ"ד כל דבר שאסרו חכמים משום מרמית העין אפילו בחדרי חדרים אסור הכא לא שייך למיגזר דאפילו עומד בשוק ונוטלן בקומטו אין כאן מרמית העין:

שי"ן של תפילין. וא"ג דלי"ת ויו"ד של תפילין כו' כדמוכח בפ' במה מדליקין (לעיל כח:) גבי הא דתני רב יוסף לא הוכרו למלאכת שמים דמוקי לה לרלועותיהן ולא פריך דלי"ת של תפילין הלכה למשה מסיני כדפריך גבי שי"ן (לעיל ע):

וחילופיהן באיש. אורי"ת דלאחיוב חטאת קאי: **וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות.** פירוש דהוי מצוי וליתסר וא"ת והא הוצאה כלאחר יד ליתא דאם כיון דמצוי הוא ויכול לבא לידי חיוב חטאת היכא דמוציא בלא שינוי משום בזיון לא שרינן ליה:

מין

והתניא רבי אושעיא אומר ובלבד שלא יאחזנו בידו ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים [אלא] אהכא במאי עסקינן במחופה עור והרי תפילין דמחופה עור ותניא בהנכנס לבית הכסא חולץ תפילין ברחוק ארבע אמות ונכנס התם משום שי"ן דאמר אביי בגשי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני ואמר אביי ד' של תפילין הלכה למשה מסיני: ולא בשריון ולא בקסדא ולא במגפיים: שריון דזרדא קסדא אמר רב סנוארתא מגפיים אמר רב פומקי: מתני' הלא תצא אשה במחט הנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר ולא בבכובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר' מאיר וחכמים פוטרין בכובלת ובצלוחית של פלייטון: גמ' אמר עולא וחילופיהן באיש אלמא קסבר עולא כל מידי דחזי לאיש לא חזי לאשה ומידי דחזי לאשה לא חזי לאיש מתיב רב יוסף הרועים יוצאין בשקין ולא הרועים בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של הרועים לצאת בשקין [אלא] אמר רב יוסף קסבר עולא נשים עם בפני עצמן הן איתיביה אביי המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד האיש ואחד האשה ואי אמרת נשים עם בפני עצמן הן והא מצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות התם קסבר ר"מ לילה זמן תפילין הוא ושבת זמן תפילין הוא הוה ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות והא הוצאה כלאחר יד היא אמר רבי ירמיה באשה גזברית עסקינן אמר רבה (בר בר חנה אמר רבי יוחנן) תרצת אשה איש מאי איכא למימר אלא אמר רבא פעמים שאדם נותן לאשתו טבעת שיש עליה חותם להוליכה לקופסא ומניחתה בידה עד שמגעת לקופסא ופעמים שהאשה נותנת לבעלה טבעת שאין עליה חותם להוליכה אצל אומן לתקן ומניחה בידו עד שמגיע אצל אומן: ולא בכוליאר ולא בכובלת: מאי כוליאר א"ר מכבנתא כובלת אמר רב חומרתא דפילון וכן אמר רב אסי חומרתא דפילון ת"ר לא תצא בכובלת ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר"מ וחכמים אומרים לא תצא ואם יצתה פטורה רבי אליעזר אומר יוצאה אשה בכובלת לכתחלה במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר משאוי הוא ורבנן סברי תכשיט הוא ודילמא שלפא ומחויא ואתיא לאיתוייה ורבי אליעזר סבר מאן דרכה למירמיה אשה שריחה רע אשה שריחה רע לא שלפא ומחויא ולא אתיא לאתוייה ארבע אמות ברשות הרבים ר' אליעזר פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון לא קשיא הא כי קאי אדרבי מאיר הא כי קאי אדרבנן כי קאי אדרבי מאיר דאמר חייב חטאת אמר ליה פטור כי קאי אדרבנן דאמרי פטור אבל אסור אמר איהו מותר לכתחלה ומאי

מ א מיי' פ"י מהלי' פ"ת הלכה ה טוש"ע י"ד סי' רפ' סעיף ו:

מא ב מיי' פ"ד מהלי' תפילין הלכה ח סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' מג סעיף ה:

מב ג ומיי' שם פ"ג הלכה ל' טוש"ע א"ח סי' לב סעיף מב נב:

מב ד ה מיי' פי"ט מהלי' שבת הלכה ד ה סמג לאוין סה טור א"ח סי' שג סעיף ט י וסי' שם סעיף ח ט:

מג ו מיי' שם הלכה ח טוש"ע א"ח סי' שם סעיף כא:

מד ז ומיי' פי"ט מהלי' שבת הלכה כג טוש"ע א"ח סי' שם סעיף ומן:

מד ח מיי' פי"ט שם הלכה ג:

מה ט י מיי' פי"ט שם הלכה ז סמג שם טוש"ע א"ח סי' שג סעיף יא:

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה התם וכו' הלועה שבראש אחת לפפון:

גליון הש"ס

מתני' ואם יצתה חייבת חטאת. עי' לעיל דף יא ע"ב תוס' ד"ה ותם יצא: **גמ' והתניא ר"א פוטר.** עיין לעיל דף ג ע"א תוס' ד"ה חומרתי דפילון וכו' **שם ששמו** פילון. עיין פוטה דף טו ע"א תוס' ד"ה כמין חומר: **תוס' ד"ה וחילופיהן באיש.** אור"ת **דאחוב חטאת קאי.** עיין עירובין דף סט ע"א תוס' ד"ה כיון דחזי:

מוסף רש"י

שי"ן של תפילין. נכתב בחוליטה עושין כמין קמטים דקים כקלף ונראין כו כמין שי"ן (מנחות לה. וכע"ז לעיל כח:). **המוצא תפילין.** בשבת בשדה. מכניסן. לעיר, **זוג זוג.** נותן בראשו אחד ואחד בזרועו כדרך הנותנן כחול ומכניסן, ומחזיר ונוטל ולוקח זוג אחר ומכניסן. תפילין של ראש ושל יד שהן זוג זוג קרי זוג זוג (ביצה טז.). **שהזמן גרמא.** שהזמן גורם לה שתצא (קדושין כט.).

מוסף תוספות

א. ההיא לאו משום דאיכא בהעברה זו איסור תורה אלא. ריטב"ם. ב. שהרשדין שאינו מוליכו לרפואה וכדאמרינן לעיל (סא.). ריטב"ם. ג. דלא אסיר אלא מדרבנן. תוס' הרא"ש. ד. דילמא איצטריך לבית הכסא ואתי לאתויי ד"א. תוס' הרא"ש. ה. וכל דליכא איסור תורה אין אוסרים שלא יצא בו משום חשש איסורא דמראית העין. ריטב"ם. ו. סתמא קתני. ריטב"ם. ז. ותחת אצילי ידיו. ריטב"ם. ח. כלל ואפילו בעברו דרך רשות הרבים. ריטב"ם. ט. ע"כ. תוס' הרא"ש. י. דלא שייך כאן איסור דרבנן כיון. תוס' הרא"ש, דבשום דוכתא ליכא מראית העין. ריטב"ם. יא. ודלי"ת ויו"ד לאו הלכה ניהו. מי' הר"ן. יב. אלא עור בהמה טהורה בלבד. תוס' הרא"ש. לאמי הלכתא לתפילין, ואקשינן תפילין בהדיא כתיב בהו למען תהי' תורת ה' בפיך מן המותר בפיך, ופרקינן לעורן, ואקשינן והא אמר אביי שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני. מי' הר"ן. יג. רצועות נמי הא אמר אביי. מי' הר"ן. יד. ויו"ד. מי' הר"ן. טו. וגם בכל דוכתא לא קרי ליה אלא קשר של תפילין. מי' הר"ן. יג. רצועות נמי הא אמר אביי. מי' הר"ן. יד. ויו"ד. מי' הר"ן. טו. וגם בכל דוכתא לא קרי ליה אלא קשר של תפילין. תוס' הרא"ש. טז. פירש רש"י ד"ל דאילו באיש בטבעת שאין עליו חותם חייב חטאת ובטבעת שיש עליו חותם פטור אבל אסור. ריטב"ם. מדרבנן ור"ת פירש דלא גזרינן באיש דילמא שליף ומחוי לפי שאין דרכו בכך, והא דקאמר עולא הכא וחילופיהן באיש. תוס' הרא"ש, ועי' פסקי הרא"ש ומן ר"ן. יז. שהאשה חייבת על טבעת שיש עליה חותם והאיש חייב על טבעת שאין עליה חותם, אבל טבעת שיש עליה חותם יוצא בה האיש לכתחילה. ריטב"ם לעיל ע, ועי' מהרש"ל, ומהר"ם. יח. ואכתי מאי קושיא דהא אפילו תימא דנשים עם בפני עצמן ונשים פטורות מן התפילין. ריטב"ם. יט. כשמכניסים תפילין בראשם ובזרועם לגבי דידהו. ריטב"ם. כ. דטובא איסורי איכא שאינם אלא משום שבות שעומדין בפני כתבי הקדש לכ"ע, וכ"ש הוצאה כלאחר יד שהיא מלאכה אסורה מן התורה אלא שאינה עושה אותה כדרכה. תוס' הרא"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות